
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА МОЖЕ ДА ЈА ПОДОБРИ БУЏЕТСКАТА ТРАНСПАРЕНТНОСТ НА СЕКТОРОТ ОБРАЗОВАНИЕ

СКОПЈЕ, 29-ти април, 2020-Меѓународното партнерство за буџети ([International Budget Partnership](#)) (МПБ) за првпат го спроведе во 2019 година истражувањето на секторската фискална транспарентност како пилот модули на секторите образование и здравство. Наодите покажуваат дека Северна Македонија може да ја подобри буџетската транспарентност на секторот образование.

Според МПБ: „главната цел на овој пилот за оценка на буџетската транспарентност во секторите образование и здравство е со поддршка на прашалникот за отворените буџети партнерите да добијат специфични секторски податоци за буџетите за да може да се анализира и застапува подобрување во резултатите од услугите здравство и образование“. Понатаму, МПБ смета дека информациите кои се добиваат од овие модули може да служат како инструменти за партнерите да изградат врски на секторите и нивната работа со финансискиот дел од буџетите и со тоа да се обрабри и граѓанскиот сектор да се вклучи во потрагата по повисока буџетска транспарентност.

Секторот образование во Северна Македонија

Основното и средното образование е трансферирана надлежност кон локалната самоуправа во Северна Македонија. Надлежностите се споделени помеѓу централната и локалната власт во образовниот дел и во финансирањето. Поголем дел од надлежноста е финансирана од централниот буџет. Презентацијата, обемот и длабочината на овој сектор во буџетите во смисла на економска, функционална, програмска и административна класификација ги отсликуваат генералните фактички мерења за фискална транспарентност на МПБ за Северна Македонија.

Наоди од пилотирање на образованието во мерење на фискална транспарентност за Северна Македонија

Некои земји имаат наменски приходи за секторот образование но не и во Северна Македонија. На пример, наменски приходи за Северна Македонија има во секторот здравство од продажбата и акцизи на цигари и тие средства се употребуваат наменски за програми од областа на здравството.

Иако донациите во образованието се презентирани во буџетите сепак транспарентноста може да се подобри доколку донациите се дизагрегираат на индивидуални донатори.

Завршната сметка би требало да ги презентира вкупните меѓувладини трансфери во секторот.

Според Марјан Николов, водечки истражувач на МПБ за Северна Македонија:

„Вообичаено, плитка е и генеричка објаснувачката рамка за децентрализацијата во буџетите за секторот образование. Само се укажува дека трансферираните надлежности ќе бидат финансирани од блок-дотации во образованието, културата, рана детска заштита и заштита на стари лица. Недостасува соодветен наратив за да се објаснат соодветните буџетски цели во секторот образование кои се сакаат да бидат постигнати со овие блок-дотации.“

Зошто е важно да се има модул за фискална транспарентност за овие сектори?

Недостаток на соодветни буџетски информации ја лимитира можноста за соодветна работа и застапување и за оценување на пример за тоа дали ранлива категорија на граѓани имаат соодветен пристап до оваа јавна услуга и тоа на регионално или на ниво на општина.

Понатаму, секторското финансирање може да се употреби и за промена на однесување на граѓаните (за употреба или не на јавни добра) преку давање на поттик за постигнување на соодветни цели одредени за целните групи. Бидејќи приходите за секторите се врзани за специфични расходи тие понекогаш се викаат и даноци на корисности. Како такви, надоместоците за услугите (како приходи) постигнуваат и одреден принцип на фер третман за корисниците бидејќи тие плаќаат само за добра и услуги кои и ги добиваат. Надоместоците за услуги се исто така и економски ефикасни во смисла дека тие овозможуваат ограничените ресурси да се алоцираат за потреба која носи најмногу општествена вредност.

Мисијата на ЦЕА е континуирано да го истражува економскиот развој и јавните политики во Република Северна Македонија и да нуди препораки, сугестии и мерки за владините и невладините институции и организации. Членовите на ЦЕА делат заедничка визија за Република Северна Македонија како брзорастечка економија која е интегрирана со регионалните и со светските пазари. Тие го посветуваат своето време, напори и знаење за да помогнат оваа визија да стане реалност.

Целосните документи можете да ги погледнете тука: [Прашалник](#), [ИВР Извештај](#), [Краток извештај за Северна Македонија](#), [Клучни наоди](#).

За повеќе информации погледни [овде](#).